

2. Гончаренко С. У. Рідна мова як засіб формування національної свідомості молодших школярів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2020. №2(80). С. 45-49.

3. Ковальчук Г. О. Національно-патріотичне виховання учнів початкових класів засобами мови та літератури. *Педагогічна майстерність*. 2017. №2. С. 25-30.

4. Патріотичне виховання учнів початкових класів: Методичний посібник. авт.-упоряд. О. В. Савченко. Харків: Вид. група «Основа», 2018. 144 с.

5. Українська мова та література в початкових класах: навчально-методичний посібник. авт.-упоряд. Н. С. Васьуленко. Київ: Видавництво «Грамота», 2019. 224 с.

6. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсеєв В.В., Давидова О. П. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот». Київ: Компринт, 2005. 548 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Олеся Сінькевич, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н. С. Казьмірчук, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FEATURES OF PATRIOTIC EDUCATION OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS IN TODAY'S CONDITIONS

Olesya Sinkevich, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті розкрито актуальність патріотичного виховання молодших школярів у сучасній початковій школі, проілюстровано необхідність використання сучасного мистецтва, яке унаочнює події сьогодення, запропоновано імена сучасних поетів, письменників та художників, творчість яких можна використовувати у початковій школі.

Ключові слова: патріотичне виховання, молодші школярі, сучасне мистецтво.

Abstract. The article reveals the relevance of patriotic education of younger schoolchildren in modern primary school, illustrates the need to use modern art that visualizes today's events, suggests the names of modern poets, writers and artists whose works can be used in primary school.

Key words: patriotic education, younger schoolchildren, modern art.

Актуальність патріотичного виховання зумовлена процесом становлення України як суверенної демократичної держави. Беручи до уваги останні події, які відбулись в нашій державі («Революція гідності», криваві події на Майдані, окупація Російською Федерацією Криму, повномасштабна російсько-українська війна), проблема патріотизму і патріотичного виховання молоді сьогодні набуває загальнодержавного масштабу. Це підтверджують державні документи: Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [29], Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [19], Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді [3], в яких визначені мета та основні завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота [28, с. 134].

Процеси й події, що відбуваються сьогодні в Україні, вимагають від сім'ї та школи особливої уваги до проблеми патріотичного виховання саме дітей молодшого шкільного віку. Нині, як ніколи, потрібні нові підходи, умови й шляхи виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості, які б відповідали реаліям сьогодення.

На вчителя початкових класів покладена велика відповідальність за формування справжнього громадянина нашої держави, який передусім має бути її патріотом. Не викликає ні у кого сумніву в тому, що виховати іншу людину спроможний лише той, який має високий рівень вихованості. Отже, вчитель має бути справжнім патріотом своєї держави, адже лише тоді він може своїм зразковим прикладом володіння української мови, залюбленості та поваги до народних звичаїв і традицій своєї Батьківщини, шанобливого ставлення до рідного міста, своєї школи, поваги до людей старшого покоління і т.д.

Проте ми уже два роки живемо в умовах воєнного стану, самовіддано борючись з ворогом і захищаючи територіальну цілісність та незалежність нашої Батьківщини. Війна внесла корективи у життя всіх українців і вимагає нових підходів до формування якісно нового покоління людей, які підійматимуть з руїн нашу Україну. Це покоління розумних, всебічно розвинених, культурних, які не просто люблять свою Батьківщину, знають її історію, мову і традиції, а пишаються тим, що вони належать до нації незламних, нескорених і самовідданих українців, а також діють, тобто роблять усе те, щоб країна процвітала, зростала, ставала справжньою Європейською перлиною. Розуміємо, що мають відбутися кардинальні зміни у свідомості суспільства, зокрема про те, що захищати свою Батьківщину є честю, яка випадає не кожному, нести звання воїна-захисника – отримувати повагу та вдячність від кожного українця.

Усі люди по-різному сприймають цю страшну війну: для когось це втрата найрідніших людей і втрата сенсу життя, для когось – це втрата домівки, рідного міста, друзів, для когось – це переїзд і адаптація у новій країні, де все чуже і незнайоме, для когось – це життя в постійній небезпеці, де бачити смерть входить у звичку, для когось – це життя в постійній тривозі за свою рідну людину, яка виконує свій обов'язок – захищає свою сім'ю, своє місто, свою країну від ворога. Тому не може бути єдиних методичних рекомендацій і порад щодо патріотичного виховання в умовах війни. Ми переконані в тому, що виховання справжнього патріота саме на часі, проте його потрібно здійснювати вкрай обережно, толерантно, терпеливо, враховуючи особисті обставини кожної дитини, проте ця робота має бути систематичною, організованою і цілеспрямованою.

Ми вважаємо, що дієвим засобом патріотичного виховання молодших школярів є сучасне мистецтво, яке народжене у період війни. Це сучасні літературні твори, музика, роботи сучасних художників, фотографів, а також кінематограф. Вчителю потрібно бути в курсі усього нового, що відбувається в мистецтві й вплітати його у різні навчальні дисципліни початкової школи. Сучасне мистецтво - це миттєва реакція людей на те, що відбувається сьогодні. Тому воно є актуальним саме зараз.

Дуже часто уявлення дітей про авторів художніх чи поетичних, чи прозових творів полягає в тому, що вони уже померли, також у них формується комплекс меншовартості. Тому вчитель має знайомити дітей з сучасними поетами, письменниками, митцями, які живуть у нашому місті, ходять по наших вулицях, так само як і ми, переживають події, проте вміють обрамлювати свої думки у словесну форму і презентувати їх на папері. Пропонуємо ознайомити учнів 3-4 класів з творчістю Сергія Жадана, зокрема з твором «Інтернат», Вікторії Амеліни («Синдром листопада»), Христини Лукашук («Казка про майдан») та інших.

Знайомимо дітей з сучасним музичним мистецтвом, адже вони люблять слухати музику, а досконалий музичний смак виховувати потрібно поступово і цілеспрямовано.

Вчитель не може оминати образотворче мистецтво. Зараз багато художників на полотні відображають українське сьогодення. Хотіли б виокремити творчість художниці з Миколаєва Вікторії Наумової, яка створила серію картин і зуміла передати долю кожного українського міста в образі жінки, яка опинилася в умовах війни. Ці картини, можна використовувати на уроках інтегрованого курсу «Мистецтво» і «Я досліджую світ», коли учні подорожують Україною, знайомлячись з усіма областями нашої держави, наочно карбуючи їх.

Дієвими, на нашу думку, у формуванні патріотизму учнів початкової школи будуть завдання, які спонукатимуть їх самостійно добирати приклади із сучасних творів мистецтва, а також створювати вірші, картини, пісні.

Отже, в умовах сьогодення надзвичайно актуальним постало питання формування справжнього патріота України починаючи з початкової школи. Патріотичне виховання має реалізовуватися не лише в рамках інтегрованого курсу Я досліджую світ, зокрема в межах громадянської та історичної освітньої галузі, а пронизати всю навчально-виховну роботу початкової школи. Ми переконані, що дотримання вище висвітлених педагогічних умов забезпечить гарний старт у формування патріотичної вихованості учнів початкової школи.

Список використаних джерел

1.Зубцова Ю. Є. Формування патріотичних якостей молодших школярів у взаємодії школи та сім'ї: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 – теорія і методика виховання. Київ, 2012. 21 с.

2. Казьмірчук Н.С. Національне виховання студентів вищих педагогічних навчальних закладів засобами декоративно-прикладного мистецтва. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2011. №34. С. 305-308.

3. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16. 06.2015 р. № 641 URL: rnpri.edu.ua/ua/files/vr/knpvdm16062015.doc.

4. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні від 13.01.2018 р. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/01/KONTSEPTSIYA-ROZVYTKU-GROMADYANSKOYI-OSVITY-V-UKRAYINI.pdf>

5. Kolesnik K., Oliinyk N., Komarivska N., Kazmirchuk N., Imbek V. Future-Teacher Soft Skills Development in the Context of Ukraine's Integration into the European Higher Education Area. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research/ 2023. Vol. 22, № 2, P. 413-431. URL: <https://ijlter.org/index.php/ijlter/article/view/6935>.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Юля Слободянюк, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Н. Л. Франчук, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

PSYCHOLOGICAL PRINCIPLES OF FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Yulia Slobodianyuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** У сучасній лінгводидактичній науці система початкового навчання мови націлена на вирішення ключових завдань, зокрема, успішної участі учнів у мовно-мовленнєвій діяльності. Особливе значення в розвитку мовлення має засвоєння лексичних знань, що включає активізацію словникового запасу та вивчення лексичних та стилістичних норм. Лексика відіграє важливу роль у комунікативному опануванні мови, і програма початкової школи передбачає вивчення лексикології одним з основних завдань опанування української мови.*

***Ключові слова:** розвиток мовлення, лексична компетентність, словниковий запас, мовна культура, початкові класи, соціально-психологічні аспекти мовного розвитку.*

***Abstract.** In modern linguistic and didactic science, the system of initial language learning is aimed at solving key tasks, in particular, the successful participation of students in speech and language activities. Of particular importance in the development of speech is the assimilation of*